

NORGES TORVSTRØTILVIRKNING I 1904.

UDDRAG AF FOREDRAG OM TORVINDUSTRIEN
PAA DET NORSKE MYRSLESKABS AARSMØDE DEN 11. FEBRUAR 1905.
AF TORVINGENIØR J. G. THAULOW.

OPLYSNINGERNE OM VORT LANDS TORVSTRØTILVIRKNING viser i det store og hele taget et meget gunstigt resultat, og især gjælder dette *de mange smaa anlæg*, der kun tilvirker torvstrø til landbrugets behov.

I enkelte dele af vort land har gaardbrugerne fuld forstaaelse at at torvstrø er et uundværligt strømiddel i fjøs og stald. **Æren herfor tilkommer i første række vore landbrugsfunktionærer.** I det sydlige og østenfjeldske har amtsagronomerne og i det nordenfjeldske landbrugsingeniøren i Trøndelagen opagiteret denne sag og har faaet de mange smaa anlæg istand. Udenfor disse distrikter derimod, hvor der endnu kun findes nogle faa anlæg, men hvor flere nye nu er planlagt, tør vel ogsaa myrselskabet have en del fortjeneste, idet selskabet ved sine skrifter og paa anden maade har søgt at sprede kundskab om torvstrø, dets egenskaber, tilvirkning og anvendelse over det hele land.

DE ERHOLDTE OPLYSNINGER er gennemgaaende noksaa fyldige. Enkelte mangler endnu, men vil forhaabentlig komme senere.

De detaljerede statistiske opgaver vil blive offentliggjort i næste nr.

Saavidt det hidtil har kunnet erfares har vi af bygdetorvstrøanlæg og andre mindre anlæg dels færdige, dels planlagt tilsammen 104 stk., samt af større anlæg, der kun er beregnet paa salg 21 stk., altsaa i det hele *125 torvstrøanlæg*.

Heraf i:		Kristians	amt	2
Smaalenenes	amt 20	Hedemarkens	»	8
Akershus	» 36	Søndre Trondhjems	»	8
Buskerud	» 19	Nordre Trondhjems	»	11
Jarlsberg og Larviks	» 8	Romsdals amt planlagt		2
Bratsberg	» 8	Stavanger » paabegyndt		1
Nedenes	» 1	Nordlands » paabegyndt		1

Desuden er der i forskjellige dele af landet mange gaardbrugere, som tilvirker torvstrø til eget brug.

Den arbejdsstyrke, der er beskæftiget hermed, er for de smaa anlæg 1 à 2 mand eller mere og for de større anlæg op til 20 mand pr. anlæg.

Som drivkraft anvendes ved de smaa anlæg almindeligvis hestevandring med 2 arbejdsheste, men ogsaa petroleumsmotor, vandkraft, elektrisk motor, lokomobil eller for de større anlæg stationær dampmaskine paa op til 30 ehk pr. anlæg.

Den kapital, som er nedlagt i hvert anlæg, varierer mellem kr. 150,00 og kr. 80,000,00; for de smaa anlæg er den gennemsnitlig kr. 2000,00.

Produktionen varierer ved de forskjellige anlæg fra 100 m.³ op til 17 500 baller færdig vare aarlig.

Produktionsprisen opgives for færdig reven torvstrø i løst maal fra kr. 0,60 op til kr. 1,00 pr. m.³.

Salgsprisen er fra kr. 0,60 op til kr. 1,50 pr. m.³ og fra kr. 1,20 op til kr. 1,60 pr. balle, leveret ved anlæggene.

En meget væsentlig udgift gaar til torvens stikning inkl. udlægning. Disse arbejdsudgifter varierer mellem 18 øre og 35 øre pr. m.³ maalt i myren. Til sammenligning kan anføres, at man i Sverige regner ca. 12 øre pr. m.³.

I DEN HENSEENDE KAN DER MULIGENS INDFØRES FORBEDRINGER, saaat torvstrø kan blive produceret *betydelig billigere end hidindtil.*

I fig. 1 ser vi den hertillands almindeligst anvendte methode. Et arbejdslag paa en mand og en gut eller pige.

Fig. 1. Strøtorvstikning.

Arbejderen staar nede i graven og udfører først de vertikale snit, medens gutten staar og hviler sig, og derefter de horisontale snit, hvorefter gutten faar beskjeftigelse med at lægge torven ud.

Ved velvillig imødekommenhed fra den svenske stats forhenværende torvingeniør *E. Wallgren*, har jeg faaet udlaant en tegning, der er gjengivet i *fig. 2*, og hvori forskjellige systemer for at skjære saavel brændtorv som strøtorv er sammensat.

Den første, *Nossebromethoden*, har jeg ikke seet anvendt hertillands. Arbejderen staar nede i graven og udfører vekselvis de vertikale og horisontale snit, men torvstykkernes længde tages ret op og ned i myren.

Hasselforsmetoden, opkaldt efter Hasselfors torvstrøfabrik, en af de største i Sverige, er den hertilands mest anvendte. Arbejdsmetoden er som illustreret i fig. 1. Arbejderen staar nede i graven og udfører afvekslende vertikale og horisontale snit. Torvstykkernes længde- retning tages horisontalt i myren.

Ved *Triangelmetoden*, opkaldt efter et af Tysklands største torvværk, staar 1 mand oppe paa myrkanten og udfører de vertikale snit med en lang spade og 1 mand staar nede i graven og udfører horisontale snit med en alm. spade medens en gut lægger torven ud og faar da fuld hyre.

Denne metode er nærmere beskrevet i »meddelelse nr. 3« for 1904 i en artikel af dr. von Feilitzen. Den er baseret paa *arbejdets fordeling*, idet hver mand kun har et arbejde at udføre og kan derfor udrette saa meget mere. Metoden anvendes delvis hertilands.

Sparkjærmetoden, opkaldt efter Danmarks største torvværk, er ligedan, men arbejderen oppe paa myrkanten har her 2 forskellige værktøjer at behandle. Efter denne metode har man erfaring for at arbejderens produktionsevne bliver størst og torven billigst.

Fig. 3 viser storkstakning ved *Lillestrøm Torvstrøfabrik*. Stakning har den fordel, at *anlægsomkostningerne bliver mindre*. Desuden er man fuld-

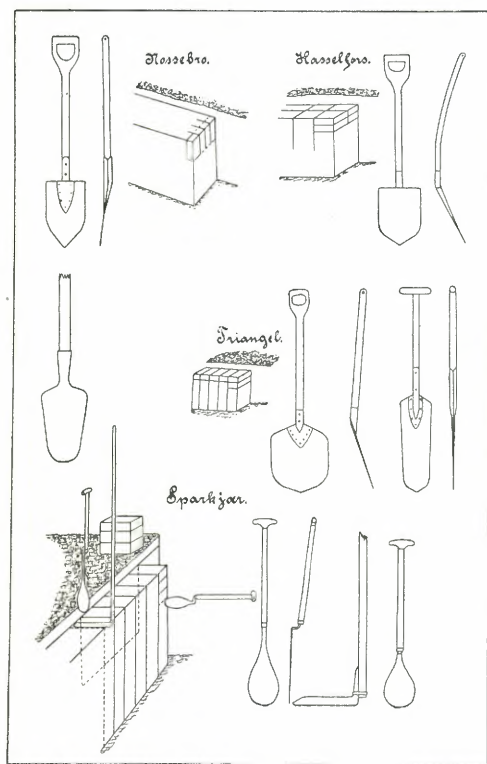

Fig. 2. **Torvspader.**

stændig uafhængig af pladsen. Paa den anden side koster det en smule mere at bygge stakkerne end at kaste stortorven ind i hus. Flere af vore torvstrølag anvender saadanne stakker og er vel tilfreds med samme.

TORVSTRØTILVIRKNINGEN i vort land kan i henhold til ovenstaaende oplysninger siges at være i god gjænge, og gaar fremad med raske skridt.

Sin største betydning har den ved *sammenslutninger mellem gaardbrugerne* omkring i bygdene, de s. k. **torvstrølag**, der er baseret paa at udlatte torvstrø til deleierne uden fortjeneste, altsaa til produktionsprisen.

Men ogsaa **torvstrøfabriker**, baseret paa salg, har sin berettigelse. Flere af disse er gode forretninger.

En fabrik oplyser, at man sidste aar har uddelt **11 pct. udbytte til aktionærerne**.

Enkelte har nu forsøgt at eksportere torvstrø, men for at konkurrere paa verdensmarkedet maa man først blive istand til at producere torvstrøet billigere, og i den henseende staar vi, som ovenfor nævnt, tilbage.

Flere af vore største og heldigst beliggende myrer er torvstrømyrer, og det er ikke udelukket, at torvstrøtilvirkningen ogsaa i vort land kan udvikle sig til at blive en stor og betydningsfuld industri.

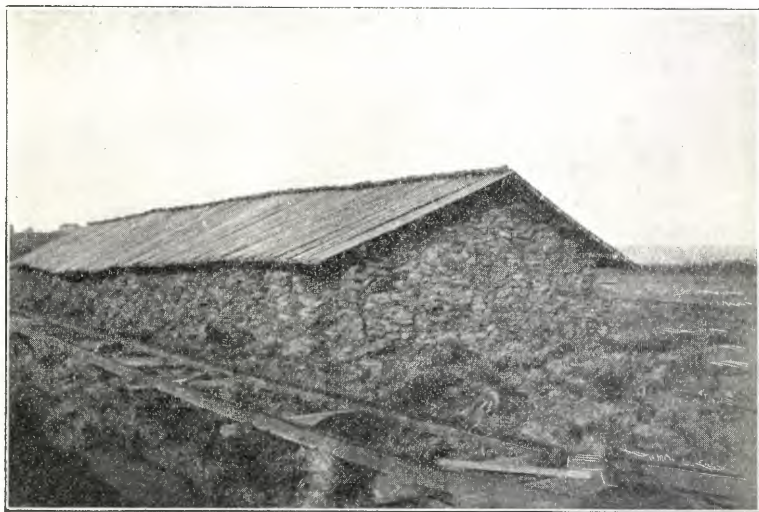

Fig. 3. Strøtorvstakniug.

Slutningsbemærkninger til foranst. foredrag.

SOM JEG GJENTAGNE GANGE HAR OPLYST, har myrer været udnyttede her i vort land lige fra *Torv Einars* dage, altsaa fra mere end tusind aar tilbage og videre frem igjennem tiderne, saa **myrsagen er alt andet end noget nyt**.

SOM JEG STADIG HAR FREMHOLDT og efter hvad jeg nu yderligere har oplyst, er der især **i den sidste menneskealder udrettet ikke saa lidet**.

Men just derfor kan der udrettes saa meget mere, vi har myrer nok at tage af, og der kan i mange henseender indføres forbedringer.

Heri har det norske myrselskab utvivlsomt en stor opgave i frugtbart samarbeide med saavel statens som amternes funktionærer og andre ud over hele Norges land.